

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนวชิรวิทย์เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540 อยู่เลขที่ 168/1 ถนนช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนได้รับใบอนุญาต ให้เปิดทำการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันได้แยกเป็นฝ่ายประถม และฝ่ายมัธยม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนวชิรวิทย์ฝ่ายประถมโดยใช้กระบวนการนิเทศการศึกษา 5 ขั้นตอน เนื่องจากเห็นว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาจะเป็นตัวจักรสำคัญในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนานักิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ อีกทั้งยังจัดให้มีการอบรมให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 บุคลากรส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศมากยิ่งขึ้น และพร้อมจะรับการนิเทศติดตาม แต่ในช่วงของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 สำนักงานเขตพื้นที่ ได้เปิดสอบบรรจุครูทั่วประเทศไทย มีครูเอกชนหลายแห่ง สนใจเข้าสอบแข่งขันเพื่อบรรจุมากมาย รวมทั้งครูของโรงเรียนวชิรวิทย์ด้วย และในช่วงนั้นครูที่ได้รับการอบรมในการนิเทศภายในไปแล้ว สอบบรรจุได้ทั้งหมด 12 คน ร่วมกับมีครูลาออกอีก 6 คน (ข้อมูลจากการสรุปการปฏิบัติงานภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนวชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่) ทำให้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ต้องเปิดรับสมัครครูเข้าทำงานใหม่อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งครูที่รับเข้ามาใหม่เป็นครูที่เพิ่งจบการศึกษา ทำให้ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในเท่าที่ควร และกลัวที่จะได้รับการนิเทศการเรียนการสอน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การนิเทศภายในของโรงเรียนหยุดชะงักไปเนื่องจากต้องให้ครูใหม่ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศให้มากขึ้น และเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการศึกษาคือกระบวนการสำคัญที่สุดในการพัฒนากำลังคนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญสูงสุดของชาติ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยรากฐานหลักที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งมวล การศึกษาจะเกิดผลสัมฤทธิ์และผลผลิตที่มุ่งหวัง ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการดำเนินการของโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่จะนำนโยบาย หลักสูตรการศึกษา ไปจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับกระบวนการบริหารและจัดการศึกษา

กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียน เป็นปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จสำคัญ ในที่นี้ขอกล่าวเฉพาะกระบวนการสำคัญที่สุดที่จะผลักดันกระบวนการบริหาร และการจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นั่นคือกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศภายในจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ในการนิเทศการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบในการพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทาง ดังนี้

1. ความหมายของการนิเทศการศึกษา
2. ความสำคัญของการนิเทศการศึกษา
3. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
4. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Supervision” ตามรูปศัพท์หมายถึงการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และปรับปรุงในพจนานุกรม หมายถึงการชี้แจง การแสดง และการจำแนก แต่ความหมายของการนิเทศศึกษานั้นได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้แตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และจุดมุ่งหมาย แต่ส่วนใหญ่แล้วก็จะมีความหมายคล้าย ๆ กัน เช่น

โกลแฮมเมอร์ และคณะ (อ้างในปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2542, หน้า 222) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาเป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูหรือผู้นิเทศที่จะกระตุ้นให้ครู หรือครูแนะแนวในสถานศึกษาได้มีการพัฒนาในการที่จะนำวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน มาใช้โดยเน้นถึงทักษะในการติดต่อสื่อสาร ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามที่จะช่วยเหลือครูแก้ปัญหา ช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียน

ส่วนสังัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน ในทำนองเดียวกันซารี มณีสรี (2523, หน้า 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ การจัดการให้เกิดความร่วมมือ หรือประสานงานกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาในอันที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย สำหรับ อัมภา บุญช่วย (2537, หน้า 110) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศภายในว่าหมายถึงความพยายามทุกสิ่งทุกอย่างของผู้ที่อยู่ใน

โรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไป ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริม ประสิทธิภาพในด้านการเรียนการสอน ภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และก่อให้เกิดผลในขั้นสุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535, หน้า 4) กล่าวว่าการนิเทศการศึกษามีความหมายหลากหลายประการ มีทั้งความหมายในวงกว้างและความหมายในวงแคบ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จ โดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู หรือผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานของนักเรียน นอกจากนั้น สุกานดา ตปนียางกูร (2537, หน้า 5) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ กระบวนการทางวิชาการที่จะทำให้การศึกษาบรรลุตามปรัชญา และเป้าหมายอันพึงประสงค์ ซึ่งกิตติมา ปริดีดิถ (2532, หน้า 261) ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศเป็นการให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง ดังนั้นการนิเทศการศึกษาก็หน้าจะหมายถึงการให้การช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุงเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ ในโรงเรียน นอกจากความหมายข้างต้นแล้ว ขง วัชชวัลลภ (2524, หน้า 2) ได้สรุปความหมายของการนิเทศว่า คือ กระบวนการทางวิชาการที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของนักวิชาการและนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วนั้นย่อมเห็นได้ว่าการนิเทศการศึกษา เป็นความพยายามทุกวิถีทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงกระบวนการทำงาน กระบวนการจัดกิจกรรม เป็นการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานที่ร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างและจัดขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ เจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และพัฒนาพฤติกรรมกาปฏิบัติงานของครู อันจะส่งผลในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

ความสำคัญของการนิเทศการศึกษา

ปัจจุบันการจัดการศึกษาได้ดำเนินการไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในการจัดการศึกษาในระบบ และนอกระบบ การจัดการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในการจัดการของสามกระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศ โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาซึ่งมีความต้องการและความจำเป็นในการนิเทศ เพราะความต้องการที่เป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาคือผลผลิตทางการศึกษา อีกทั้งสังคมในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางหลักสูตร

มีแนวความคิดและแนวการจัดการเรียนการสอนที่แปลกแตกต่างกันไป ตามความเจริญของแต่ละท้องถิ่น บทบาทของบุคลากรในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากสภาพจริง ที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผู้บริหารต้องมีภาวะเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นที่จะสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา กำหนดนโยบายที่ชัดเจน ปรับปรุงยกระดับมาตรฐานกำหนดขั้นตอนทำงาน รวมทั้งจัดทำคู่มือครูให้ทันสมัยอยู่เสมอ สร้างความร่วมมือกับทุกส่วนทุกฝ่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและการทำงานของครูสอน พัฒนาบุคลากรให้มีนิสัยแห่งคุณภาพ ได้แก่ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย การทำงานเป็นทีม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วม ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดสาระบัญญัติในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเป็นการรองรับการประกันคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดให้โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน คือ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย โดยแต่ละมาตรฐานจะมีตัวชี้วัดสำหรับกำหนดระดับคุณภาพ และเครื่องมือวัด เพื่อใช้ในการวัดระดับคุณภาพมาตรฐานองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้เป้าหมายในการนิเทศการศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือการนิเทศที่มุ่งหวัง ให้ผู้รับผิดชอบมาตรฐานของโรงเรียน หรือมาตรฐานตามหลักสูตร สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และสามารถยกระดับให้มาตรฐานที่รับผิดชอบสูงขึ้นได้ การนิเทศของผู้นิเทศซึ่งอาจจะได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน ครูแกนนำ ครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และผู้นิเทศอื่น ๆ เนื่องจากหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประกันคุณภาพการศึกษาจึงต้องเน้นเป้าหมายที่ประกันว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ประกันว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วนทั้งความรู้ และคุณธรรม ประกันว่าครูอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และประกันว่าผู้บริหารได้ดำเนินการประกันคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง นี่คือเหตุผลที่สามารถอธิบายได้ว่า การนิเทศการศึกษามีส่วนสำคัญ

ที่จะช่วยในการพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้กล่าวคือ

กิตติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 263) สรุปถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอนมาก ด้วยเหตุผลคือ

1. การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน
2. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญของงานของครู
3. เป็นการช่วยเหลือครูในการเตรียมการเรียนการสอน
4. ทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ
5. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะ
6. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง
7. การแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
8. เป็นการดูแลช่วยเหลือ

สำหรับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535, หน้า 10) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ทำให้ต้องมีการนิเทศการศึกษาเพื่อกระตุ้นให้ครูจัดการศึกษาให้สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน ครูต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ สอดคล้องกับ วินัย เกษมเศรษฐ์ (2535, หน้า 3) ที่กล่าวว่า ความจำเป็นในการจัดการนิเทศการศึกษานั้นเกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การศึกษาจึงต้องเปลี่ยนไปให้สอดคล้องด้วย ส่วนสังค์ อุทรานันท์ (2530, หน้า 12) สรุปถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นความหมายในทุกวิถีทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการทำงาน กระบวนการจัดกิจกรรมและความพยายามร่วมกันของผู้บริหารการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ ประการแรก เป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ประการที่สอง เนื่องจากการนิเทศการศึกษามีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครูและบุคลากรเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้การนิเทศการศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนางานโดยการสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประการที่สามการนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างประสานสัมพันธ์ สร้างความร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนกับสังคม ได้ทำงานรับผิดชอบร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม โดยอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์ และประการสุดท้าย การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจโดยการสร้างความมั่นใจ ความ

สบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน นั่นถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงานและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นปรีชา นิพนธ์พิทยา และคณะ (2537, หน้า 8) กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การนิเทศการศึกษามีความสำคัญดังนี้

1. สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการศึกษา
2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ครูจึงจำเป็นที่จะต้องติดตาม ศึกษาให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
3. การศึกษาคือความเจริญของงาน หากมีการหยุดนิ่งนั่นคือการล้าหลัง การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการกระตุ้นการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง
4. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติให้มากที่สุด และยังเป็นเครื่องมือสำคัญของนักบริหารที่ชาญฉลาดใช้เป็นประโยชน์ในการริเริ่มงาน พัฒนางาน ติดตามงาน และสร้างขวัญกำลังใจของครู

5. ความจำเป็นในการรักษามาตรฐานการศึกษา ให้ดำเนินไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

ส่วนนิพนธ์ ไทพพานิช (2535, หน้า 13) ได้ให้ความสำคัญของการนิเทศว่า จุดประสงค์หลักของการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันนี้คือ การช่วยเหลือให้ครูได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ได้พัฒนาทักษะในวิชาชีพให้สูงขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ การช่วยเหลือให้ครูได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การปฏิบัติงานทั่ว ๆ ไปนอกห้องเรียน และพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น พฤติกรรม การปฏิบัติงานของผู้นิเทศต่อครูนั้น เป็นพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนในหลายรูปแบบของลีลาพฤติกรรมการนิเทศนอกจากที่กล่าวไปแล้วนั้น ยง วัชรวัลคุ (2524, หน้า 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาว่าการนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อเป็นกิจกรรมที่ให้บริการ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ครูและนักเรียน เพื่อสนองนโยบาย และจุดประสงค์ทางการศึกษา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของเหตุการณ์ และสภาพการณ์แวดล้อมที่จะต้องสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย

1. เพื่อช่วยให้ครูได้มองเห็นและเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษา และหน้าที่ของโรงเรียนที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว
2. เพื่อช่วยให้ครูได้มองเห็นปัญหา และความต้องการของเยาวชน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของเยาวชน ตลอดจนช่วยเหลือและป้องกันปัญหาอันที่จะเกิดขึ้นต่อเยาวชนด้วย

3. เพื่อช่วยสร้างความเป็นผู้นำที่ดี ตามวิถีทางแบบประชาธิปไตยให้แก่ครู ผู้นำที่ดีคือผู้นำตามแบบประชาธิปไตย อันหมายถึงผู้นำที่บริหารงาน โดยฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่องานอย่างเต็มที่ ถือว่าทุกคนในหน่วยงานมีความสำคัญ ประสานความสามัคคีกัน บริหารและตัดสินใจโดยยึดเหตุผลและความถูกต้องเป็นเกณฑ์

4. เพื่อช่วยสร้างกำลังใจของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีและเข้มแข็ง และร่วมปฏิบัติงานเป็นคณะด้วยกำลังสติปัญญาเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน

5. เพื่อช่วยพิจารณาการมอบหมายงานให้เหมาะสมด้วยความสามารถของครูแต่ละคน และช่วยปรับปรุงส่งเสริมระดับประกอบให้ผู้นั้นสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

6. เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาความสามารถในการสอน ปรับปรุงการสอนให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

7. เพื่อช่วยประเมินผลงานของครู โดยดูจากการเจริญเติบโตของเด็ก

8. เพื่อช่วยให้ครูใหม่เข้าใจโรงเรียน งานของโรงเรียน และงานอาชีพครู

9. เพื่อช่วยให้ครูทราบปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และช่วยครูในการวางแผนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวให้เหมาะสม

10. เพื่อช่วยให้ครูได้ใช้เวลาและความสามารถไปในทางที่เป็นประโยชน์

ส่วน Brigg & Justman (อ้างใน นาฏเจลิยว สุมาวงศ์ 2514, หน้า 3) ได้สรุปความหมายและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ข้อด้วยกัน คือ

1. เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ (Professional Leadership)

2. เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู (Aid teacher's growth)

3. เพื่อปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น (Improvement of Teaching)

4. เพื่อส่งเสริมและแนะนำคณะครู และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน (Guiding Staff and Community Relations)

สำหรับ ชารี มณีสรี (2521, หน้า 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าการบริหารงานโดยทั่วๆ ไปมีอยู่ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ (1) ด้านธุรกิจ (2) ด้านการศึกษา (3) ด้านการปกครอง ทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวนี้ ต่างมีการนิเทศ (Supervision) คือมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการนิเทศ หากแต่จะเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป แต่ทั้งหมดมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ มุ่งที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น อีกทั้งปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 221) กล่าวถึงการนิเทศการศึกษา คือสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาครูอาจารย์ในด้านวิชาการ และช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการศึกษาในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาไปตามระบบการศึกษา เช่นหลักสูตรการจัดและดำเนินการสอน ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษา จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นอยู่

ในทำนองเดียวกัน ภิญญา สาร (2516, หน้า11) ได้ให้ความเห็นว่ากรณีการศึกษา เป็นความพยายามของผู้เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ที่ทำหน้าที่แนะนำครูให้รู้จักปรับปรุงการสอน ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้นิเทศที่ทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียน การสอน และสุกานดา ตปนียางกูร (2537, หน้า5) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาไว้ ว่าในสังคมประชาธิปไตยเด็กทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการที่จะได้รับการศึกษาที่ดี ครูมีหน้าที่ และบทบาทในการเป็นผู้ยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และผู้ที่จะเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ ชี้แนวทางในการปรับปรุงคุณภาพดังกล่าวก็คือ ผู้นิเทศ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทั้งครูและผู้นิเทศที่ จะต้องพยายามชวนชวนหาเทคนิคใหม่ ๆ มาสู่เด็กให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เพราะ เราวัดกันที่ผลการศึกษา และผลก็วัดได้ในลักษณะที่เราสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เราจะดูผลการศึกษาในทุกระดับได้จากการคาดหวังในพฤติกรรมที่เราตั้งไว้ การนิเทศจึงมี ความจำเป็นต่อระบบการศึกษาในแง่ต่อไปนี้

1. จำเป็นในการให้บริการทางวิชาการแก่ครู ยิ่งระบบการศึกษาเจริญขึ้นเท่าไร การนิเทศ ยิ่งจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น เพื่อให้ครูทันสมัยอยู่เสมอต่อการเปลี่ยนแปลง
2. จำเป็นในแง่ของการช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามของครู เพราะการพัฒนาทาง ด้านการศึกษาไม่หยุดนิ่ง ครูจึงต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ สถานการณ์จริง และกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

จากคำกล่าวของนักวิชาการและนักการศึกษาหลายๆ ท่าน จะเห็นได้ว่าการนิเทศการศึกษา มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา กล่าวคือ เป็นการช่วยให้ โรงเรียนมีการพัฒนาที่ทันต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและเทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาของโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ ตรงตามนโยบาย เป้าหมายของ โรงเรียนสามารถยกระดับการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนดและช่วยให้บุคลากรของ โรงเรียนได้รับการพัฒนาในด้านทักษะกระบวนการจัดการ การเรียนการสอน การผลิตสื่อการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศการเรียนการสอนถือเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยเหลือครูให้สอนนักเรียนบรรลุตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลักสูตร ครูยังขาดความเข้าใจในการใช้และการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศจะสามารถช่วยครูได้เป็นอย่างมาก ตามที่ Boyan และ Copeland (อ้างใน สุกานดา ตปนียางกูร 2537, หน้า 101) ได้เสนอรูปแบบของกระบวนการนิเทศว่าในการนิเทศนั้นประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการประชุมปรึกษาหารือก่อนการสังเกตการสอน (Pre observation Conference) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ ชี้แจงปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง มีหลักเกณฑ์หรือพื้นฐานการวัดพฤติกรรมการสอน และมีการเลือกหรือสร้างเครื่องมือประกอบการสอน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการสังเกตการสอน (Observation) ขั้นตอนนี้เป็นการเข้าไปสังเกตการสอนในชั้นเรียนจริง

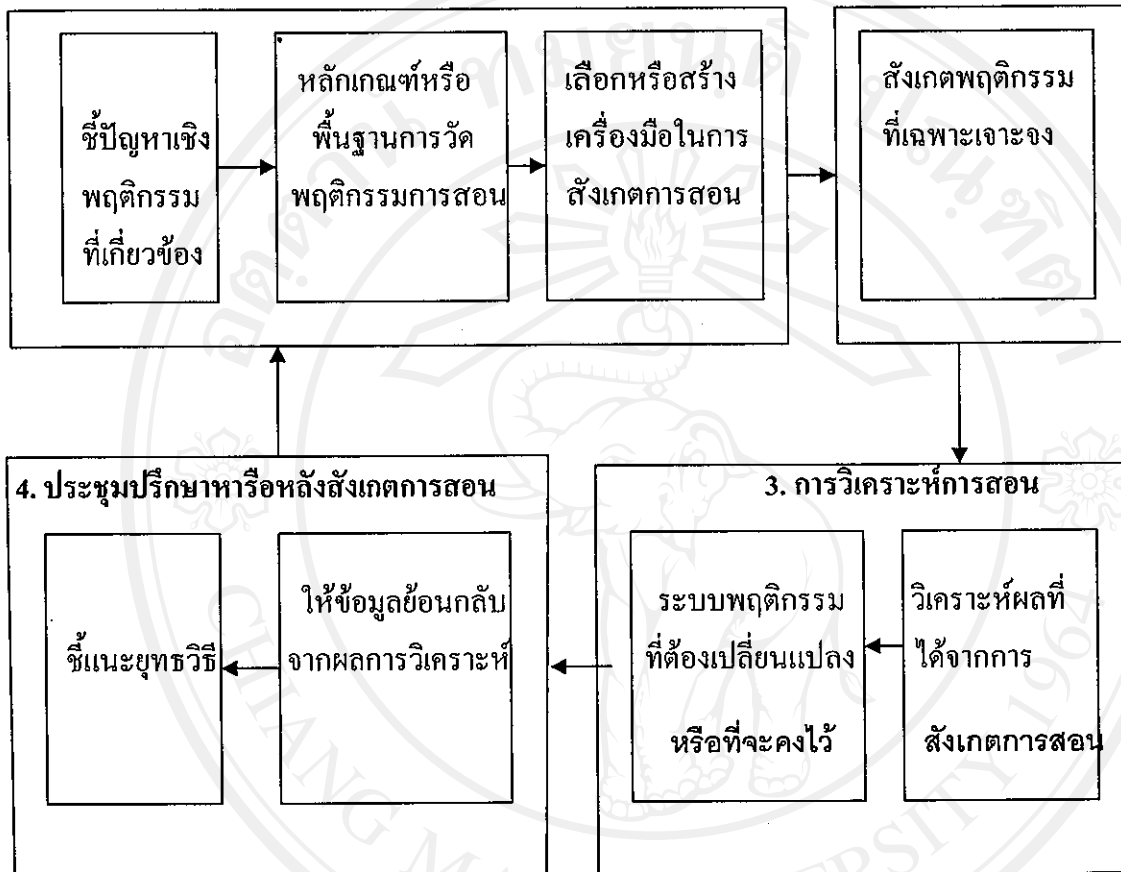
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ในขั้นตอนการวิเคราะห์นี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อยคือ วิเคราะห์ผลที่ได้จากการสังเกตการณ์สอน และวิเคราะห์ระบบพฤติกรรมที่ต้องเปลี่ยนแปลงหรือที่จะคงไว้

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประชุมปรึกษาหารือหลังการสังเกตการสอน (Post observation Conference) ซึ่งมี 2 ขั้นตอนย่อย คือ ให้ข้อมูลย้อนกลับจากผลการวิเคราะห์ และชี้แนะยุทธวิธีและถ้ายังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายก็เริ่มวัฏจักรใหม่

แผนภูมิ 1 ขั้นตอนกระบวนการนิเทศการสอน

1. ประชุมปรึกษาหารือก่อนเข้าสังเกตการสอน

2. สังเกตการสอน

ที่มา : Boyan และ Copeland (อ้างใน สุกานดา ดปนิยางกูร 2537, หน้า 101)

ส่วน Harris (อ้างใน กิตติมา ปรีดีศิลป, 2532, หน้า 277) ได้กำหนดขั้นตอนของการนิเทศการศึกษาที่เรียกว่า POLCA ไว้ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางแผนโปรแกรมงาน
2. ขั้นการจัดองค์การ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐานการรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละขั้นตอน การมอบหมายงาน การประสานงานการกระจายอำนาจหน้าที่ โครงสร้างขององค์การ และการพัฒนานโยบาย

3. ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจการเลือกสรรบุคคลการเร้าใจให้มีกำลังใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน

4. ขั้นตอนการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาสในการทำงาน ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

5. ขั้นการประเมินผล (Appraising) ได้แก่ การตัดสินใจการปฏิบัติงาน การวิจัยและการวัดผล การปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ยังได้มีการเสนอกระบวนการนิเทศการศึกษาออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. ประเมินสภาพการทำงาน (Assessing)
2. จัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing)
3. ออกแบบวิธีการทำงาน (Designing)
4. จัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources)
5. การประสานงาน (Coordinating)
6. การสั่งการ (Directing)

ในทำนองเดียวกันสังัด อุทรานันท์ (2530, หน้า 84) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning - p) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการ จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศรวมทั้งวางแผนกับขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จัดขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน (Informing - I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไรและจะอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพขั้นนี้จึงจำเป็นทุกครั้งสำหรับการเริ่มการนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และมีความจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังเป็นไปอย่างไม่ได้ผล หรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นต้องทำการทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติงาน (Doing - D) ประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะ คือ

3.1 การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการดำเนินการในขั้นที่ 2

3.2 การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จ ออกมาทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง

3.3 การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารก็จะให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ขั้นที่ 4 สร้างเสริมกำลังใจ (Reinforcing - R) ขั้นนี้เป็นขั้นของการเสริมแรงของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจ และบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ขั้นนี้อาจดำเนินการในลักษณะที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็ได้

ขั้นที่ 5 ประเมินผลการนิเทศ (Evaluating - E) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลงานและประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศได้พบว่ามีปัญหา หรืออุปสรรค อย่างหนึ่งอย่างใด ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ได้ผลก็สมควรจะทำการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการดำเนินงานปรับปรุงผลงานที่ได้มามีคุณภาพไม่ถึงขั้น อาจให้ความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ส่วน ชารี มณีศรี (2521, หน้า 87) ได้กล่าวว่ากระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการในการนิเทศได้รับความสำเร็จประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการวางแผน (Planning Processes)

1.1 การคิด (Thinking) การวางแผนนิเทศเกี่ยวข้องกับการคิดแผนงานที่จะทำในอนาคตตามลำดับก่อนหลัง

1.2 จัดทำตารางงาน (Scheduling) เพื่อให้แผนงานในข้อ 1 มีผลในเชิงปฏิบัติได้ง่ายต่อการปฏิบัติ จัดทำตารางรายการนิเทศ กำหนดวันเวลาสถานที่ให้แน่นอน

1.3 การทำโครงการ (Programming) โครงการเป็นที่ยอมรับของแผนงาน เป็นขั้นนำแผนงานไปปฏิบัติ เช่น โครงการปรับปรุงการสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน

1.4 แผนงานที่ดีนำไปสู่การคาดคะเน (Forecasting) แผนงานเป็นเรื่องของการคิดที่จะทำอะไรสักอย่างในอนาคต การกะประมาณการอย่างดีย่อมง่ายต่อการที่จะทำนายผลการทำงานได้

1.5 ปรับปรุงการทำงานแผนการให้ดีขึ้น (Developing procedures) ตระหนักในปัญหาและอุปสรรคของแผนงานที่เกิดขึ้น หาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นงานการนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ผูกพันซับซ้อนจะต้องแก้ไขให้เหมาะสมอยู่เสมอ

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการจัดการ (Organizing Processes)

2.1 จัดจำแนกหน้าที่ (Distributing functions) งานการนิเทศการศึกษามีหลายประการ ทั้งการฝึกอบรมประจำการ การจัดหลักสูตรและจัดบุคลากร เพื่อมิให้งานสับสน งานซ้อนงานควรจำแนกลักษณะงานให้เด่นชัด

2.2 การประสานงาน (Coordinating) ประโยชน์ของการประสานงานคือ ความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน และโดยหน้าที่ผู้นิเทศทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับฝ่ายบริหารการศึกษาโดยตรง

2.3 จัดสรรทรัพยากร (Resources allocating) การจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนอำนวยความสะดวก จัดให้มีเครื่องใช้ในโรงเรียนทั้งที่หาได้เองและการจัดขึ้น

2.4 จัดให้มีการสัมพันธ์มีความต่อเนื่อง (Establishing relationship) ความเป็นปึกแผ่นในหน่วยงานการนิเทศเป็นผลสืบเนื่องจากข้อ 2 และมีผลกระทบต่อการนิเทศอย่างมาก

ขั้นตอนที่ 3 กระบวนการนำ (Leading processes)

3.1 นำในการตัดสินใจ (Decision-making) กระบวนการนิเทศมิได้มุ่งหมายในการใช้อำนาจเผด็จการหากแต่การตัดสินใจนั้น ต้องมาจากหมู่คณะเป็นสำคัญ

3.2 ข้อเสนอแนะ (Suggesting) ให้คำปรึกษาแนะนำ

3.3 แรงจูงใจ (Motivation) กำลังใจวันหมดไปได้ การรักษาแรงจูงใจให้คงทนถาวรขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการ การเข้าใจกัน การเอาใจใส่ในเรื่องสวัสดิภาพเป็นต้น

3.4 การสื่อความหมาย (Communicating) กระบวนการนำในการนิเทศที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการใช้ความสามารถในด้านการติดต่อสื่อความหมาย ซึ่งขึ้นอยู่กัพื้นฐานการศึกษาของผู้นิเทศเป็นสำคัญ

3.5 การคิดริเริ่ม (Initiating) บรรยากาศในการคิดริเริ่ม อยู่ที่ภาวะของผู้นำหากผู้นิเทศเป็นผู้มีใจกว้างขวางยอมรับการคิดเห็นของคนอื่นสนับสนุนให้คิดมองข้ามความผิดพลาดเล็กน้อยๆ ปังจยเหล่านี้ช่วยให้ครูอยากคิด อยากทำอะไรที่แปลกใหม่ข้อที่หน้าคำนี้ก็คือ ลักษณะของสังคมไทยบางประการ ที่ทำให้คนไม่อยากจะริเริ่ม เช่นการติเพื่อทำลาย การนิทา การว่าผู้ที่คิดทำอะไรแล้วไม่สำเร็จ เป็นต้น

3.6 การสาธิต (Demonstrating) การสาธิตคือการเผยแพร่วิชาการสาธิตบทเรียน สาธิตการสอนวิธีต่าง ๆ แก่คณะครู สนับสนุนให้โรงเรียนมีการสาธิตวิชาการแก่ชุมชน เช่น จัดสัปดาห์เกษตร สัปดาห์วัฒนธรรม สาธิตเมื่อมีการเคลื่อนไหวทางวิชาการใหม่ ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 กระบวนการควบคุม (Controlling Processes)

4.1 ทำให้ถูกต้อง (Taking Corrective Action) การควบคุมในการนิเทศแตกต่างจากการควบคุมทางการบริหาร เพราะการนิเทศใช้พระคุณมากกว่าพระเดช เมื่อผู้นิเทศทราบข้อบกพร่องข้อผิดพลาดของครูผู้นิเทศจะใช้เทคนิคการนิเทศเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนั้นซึ่งเป็นไปเพราะ ภูมิความเชื่อถือศรัทธาในหลักการความร่วมมือมาจากน้ำใสใจจริง มิใช่มาจากอำนาจบังคับ

4.2 ความเจริญงอกงาม (Expediting) ในกรณีที่การกระทำถูกต้องหรือการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้นิเทศย่อมช่วยให้กิจการนั้นประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

4.3 การกล่าวโทษเป็นลายลักษณ์อักษร (Reprimanding) การทำงานร่วมกับบุคคลหลายประเภท เรายอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นพื้นฐาน บางคนง่ายต่อการแนะนำ บางคนต้องใช้หลักการเข้มงวดกดดันจึงจะยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไข

4.4 การกำหนดโทษ (Applying sanctions) เมื่อแนะนำช่วยเหลือทุกประการแล้วไม่มีการปรับปรุงแก้ไข บทกำหนดโทษจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารทั่วไป

ขั้นตอนที่ 5 กระบวนการประเมินผล (Assessing Processes) การประเมินค่าของสิ่งใดเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของสิ่งนั้น

5.1 พิจารณาผลงาน (Judging Performance) ประเมินค่าผลงานว่าดี – ไม่ดีประการใด

5.2 วัดผล (Measuring Performance) วัดผลสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงาน

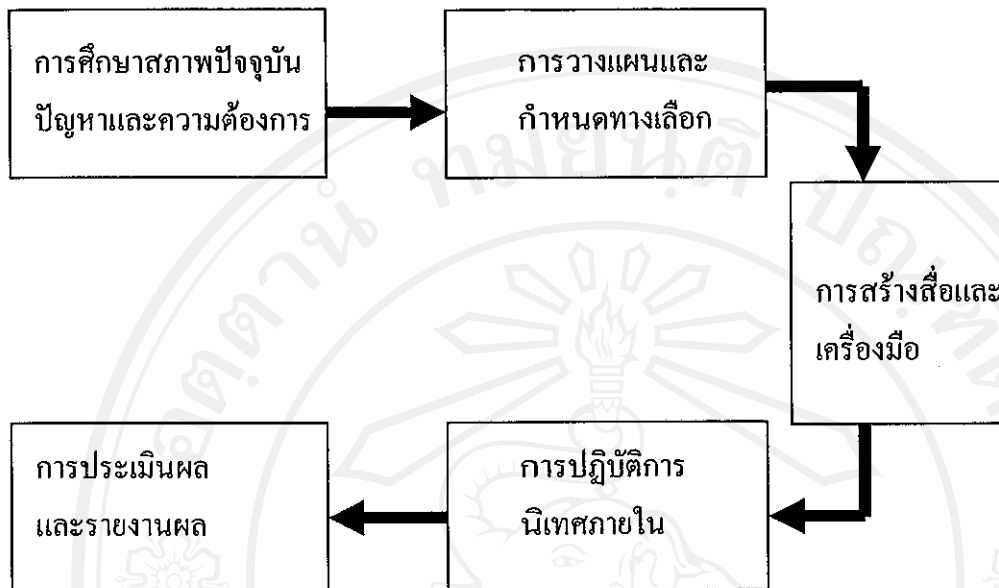
จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการนิเทศการศึกษานั้นจะมีความคล้ายคลึงกับกระบวนการบริหาร และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยจะมีการเริ่มต้นที่การวางแผน และสิ้นสุดลงตรงที่การประเมินผล ซึ่งเป็นการสรุปผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน นิกร เพ็ญเวียง, 2537, หน้า 16) ได้กำหนดรูปแบบของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือ
4. การปฏิบัติกรนิเทศภายใน
5. การประเมินผลและรายงานผล

ทั้ง 5 ขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายในอยู่ในรูปของแผนภูมิการดำเนินการดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนภูมิ 2 แสดงขั้นตอนของกระบวนการนิเทศภายใน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างใน นิกร เพ็ญเวียง, 2537, หน้า 17)

กระบวนการนิเทศภายในที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียนเพื่อทำกรนิเทศภายใน นั้น ข้อมูลที่สำคัญที่สุดคือ การจัดสภาพการเรียนการสอนที่ไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ มีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อจะใช้การนิเทศภายในเพื่อช่วยในการปรับปรุงก็ต้องหาสาเหตุที่มาของปัญหา เพื่อให้ผู้นิเทศจะได้ทำกรนิเทศได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ในโรงเรียน ประถมใช้ข้อมูล 3 ประการในการหาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ คือ

- 1.1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา
- 1.2. แบบสอบถามปัญหาและความต้องการของครูประจำชั้น หรือครูผู้สอนประจำวิชา
- 1.3. การระดมสมองของครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนประจำวิชา

เมื่อได้ข้อมูลจากทิศทางทั้ง 3 ประการก็นำมาผนวกเข้าด้วยกันแล้วพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาตัวปัญหาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุง หรือพัฒนาให้ดีขึ้น

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก

การวางแผนและกำหนดทางเลือก หมายถึงการกำหนดขั้นตอน วิธีการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพภายใต้ข้อบ่งชี้ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโรงเรียน

การวางแผนคือ การพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งรวมถึงการกำหนดทางเลือก แนวปฏิบัติ รายละเอียดต่าง ๆ ตลอดจนขั้นตอนในการทำงานอย่างมีระบบ ระเบียบที่สะดวกต่อการปฏิบัติและพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนของการวางแผนแบ่งไว้เป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการวางแผน ควรปฏิบัติดังนี้

1.1 ทำความเข้าใจข้อบ่งชี้ อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในโรงเรียน ทำแผนและโครงการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาของโรงเรียน

1.2 นำผลการศึกษาข้อมูลจากสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน มาจัดลำดับความสำคัญให้ทราบแน่ชัดว่า ปัญหาใดที่ต้องดำเนินการปรับปรุง แก้ไขก่อนหลัง

1.3 ศึกษานโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติของหน่วยเหนือเพื่อจัดทำแผนให้สนองตอบส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ขั้นลงมือปฏิบัติการวางแผน

คณะทำงานจัดประชุมครู โดยนำประเด็นปัญหาและความต้องการที่สำคัญจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และนโยบายจากหน่วยเหนือมาพิจารณา แล้วสรุปว่ามีงานอะไรสำคัญบ้าง แล้วนำข้อสรุปนั้นมาพิจารณาว่าอยู่ในขอบข่ายงานที่รับผิดชอบของระดับใดบ้าง และผู้รับผิดชอบจะต้องประสานการวางแผนว่าควรทำโครงการอะไร มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างไร

3. ขั้นประสานแผน มีรายละเอียดเป็นขั้นตอน ได้แก่

3.1 ทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ว่าสนองตอบต่อสภาพปัญหา ความต้องการโดยส่วนรวมและสอดคล้องกับนโยบายอย่างแท้จริงหรือไม่

3.2 ประสานงบประมาณ วัสดุหรือเครื่องมือเครื่องใช้ว่า มีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่

3.3 ประสานคนและประสานงาน จัดคนให้เหมาะสมกับงาน ตามความรู้ความสามารถ

3.4 ประสานเวลา ปรับปรุง ปรับเปลี่ยนเวลาตามสถานการณ์ที่เหมาะสมที่ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้

4. ขั้นเตรียมนำแผนไปปฏิบัติ คือการนำแผนที่วางไว้ไปสู่การปฏิบัติ โดยทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน

4.1 จัดทำแผนเป็นเล่ม บรรจุขั้นตอน วิธีการดำเนินการ

4.2 ทำปฏิทินปฏิบัติงาน นำรายละเอียดของโครงการมาจัดทำ เพื่อแสดงความชัดเจนในการปฏิบัติงาน เช่น งานอะไร ทำอย่างไร ใครรับผิดชอบ ในระยะเวลาใด ซึ่งจะเห็นแต่ละช่วงของการปฏิบัติงานว่าก้าวหน้า หรือมีอุปสรรคอย่างไร เพื่อจะได้หาวิธีการแก้ไข ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3. การสร้างสื่อและเครื่องมือ

สื่อและเครื่องมือมีความสำคัญต่อการนิเทศการศึกษามาก เพราะเป็นการช่วยให้โรงเรียน พัฒนาวิธีสอน พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและยังช่วยในการจัดกิจกรรมนักเรียน บุคลากร อาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน ตลอดจนงานสัมพันธ์กับชุมชน ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อและเครื่องมือในการนิเทศการศึกษา จำแนกตามลักษณะการใช้งานได้ 2 ชนิด คือ

3.1 สื่อและเครื่องมือสำหรับตรวจสอบสภาพการศึกษา เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาที่ขัดขวางความเจริญก้าวหน้า เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขได้ถูกต้อง เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบสังเกตการสอน แบบประเมินคุณภาพการเรียนการสอน แฟ้มทะเบียนนักเรียน

3.2 สื่อและเครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษา เพราะข้อมูลที่ได้จากการใช้สื่อเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ จะเป็นแนวคิดให้ผู้นิเทศสร้างสื่อเครื่องมือเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

4. การปฏิบัติการนิเทศภายใน

การปฏิบัติการนิเทศภายใน การดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการวางแผนดำเนินการ และในส่วนของแผนงานต่าง ๆ ที่มีความสำคัญที่สุดก็คือการนำแผนสู่การปฏิบัติการนิเทศภายในก็เช่นกัน เมื่อมีการดำเนินงานต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอนนั้น การนำสิ่งต่าง ๆ ที่วางไว้สู่การปฏิบัติก็เป็นขั้นตอนที่สำคัญเช่นกัน การปฏิบัติการนิเทศภายในเป็นบทบาทของผู้นิเทศที่กระทำต่อผู้รับการนิเทศเพื่อร่วมมือแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยอาจพิจารณาลักษณะการนิเทศการศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ

4.1 พิจารณาในแง่ของผู้นิเทศ แบ่งลักษณะการนิเทศออกเป็น 2 แบบ คือ การนิเทศทางตรง และการนิเทศทางอ้อม

4.1.1 การนิเทศทางตรง ได้แก่ การนิเทศที่ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศโดยตรงกับครู โดยไม่ผ่านสื่ออื่น เช่น การสังเกตการสอน การสาธิตการสอน การให้คำปรึกษาหารือ การประชุมครู เป็นต้น

4.1.2 การนิเทศทางอ้อม ได้แก่ การนิเทศที่ผ่านไปทางสื่ออื่น เช่น การใช้วิทยุ การส่งเอกสารวิชาการให้ศึกษา การมอบหมายงานให้ทำ เพื่อช่วยให้ครูได้รับความรู้ในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4.2 พิจารณาในแง่ของผู้รับการนิเทศ แบ่งการนิเทศออกเป็น การนิเทศเป็นรายบุคคล และการนิเทศเป็นกลุ่ม

4.2.1 การนิเทศเป็นรายบุคคล เช่น การสังเกตการสอน การให้คำปรึกษาหารือ การให้ศึกษาเอกสาร เป็นต้น

4.2.2 การนิเทศเป็นกลุ่ม เช่น การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การอบรมครู การประชุมเชิงวิชาการ เป็นต้น

5. การประเมินผลและรายงานผล

การประเมินผลและรายงานผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศภายใน เป็นขั้นตอนที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้กับกระบวนการนิเทศภายใน ทำให้การนิเทศภายในดำเนินไปอย่างมีระบบ และทราบผลการดำเนินการนิเทศภายในว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีเหตุมีผลในการแก้ปัญหา มีจุดมุ่งหมาย มีการควบคุม เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน เปรียบได้กับกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศภายในจัดเป็นนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะใช้บุคลากรภายในโรงเรียนที่จะรู้และเข้าใจสภาพปัญหาได้ดีที่สุด ดังนั้นกระบวนการที่ชัดเจนต่อเนื่องเป็นระเบียบ จึงทำให้การนิเทศภายในบรรลุผลสำเร็จ

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในนั้น ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน เพื่ออ้างอิงเป็นแนวทางในการศึกษา สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน

เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน ฝ่ายประถมศึกษาของโรงเรียนวชิรวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

อุทิศ ขัตติวงศ์ (2531, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็น จากผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 640 คน ผลการวิจัยพบว่าด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านงาน ห้องสมุด และการนิเทศการศึกษา และด้านงานประชุมอบรมทางวิชาการ มีการปฏิบัติจริงอยู่ใน เกณฑ์ปานกลาง และอีก 3 ด้านคือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวางแผนและกำหนดวิธี ดำเนินงาน และด้านส่งเสริมการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่า ได้ปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์ มาก และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าปฏิบัติจริงอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคใน การนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า งานทั้ง 8 ด้านนั้น มีปัญหาในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนอีก 1 ด้าน คือด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารเห็นว่ามีปัญหาในการปฏิบัติในเกณฑ์น้อย ส่วนครูผู้สอนเห็นว่ามีปัญหาในเกณฑ์ปานกลาง

โสภณ ชัยเพ็ชร (2534, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษาได้แก่ บุคลากรใน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ผู้นิเทศ 148 คน ผู้รับการนิเทศ 359 คน ผลการพบว่า ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำเนินการตามกระบวนการนิเทศการศึกษาทั้ง 5 ขั้นตอน โดยส่วนรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนการวางแผนและกำหนดทางเลือกมีการดำเนินการมากกว่าขั้นตอนอื่น ๆ การสร้างสื่อ และเครื่องมือมีการดำเนินการน้อย ส่วนความคิดเห็นของผู้นิเทศ มีความเห็นว่าได้ดำเนินการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือการวางแผนและกำหนดทางเลือก การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การประเมินผลและรายงานผล การสร้างสื่อ และเครื่องมือ ส่วนปัญหาและอุปสรรคพบในเรื่อง จำนวนผู้นิเทศมีน้อย งานที่รับผิดชอบมีมาก และบางส่วนขาด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา จึงไม่เห็นความสำคัญของกระบวนการนิเทศ ผู้รับ การนิเทศ ไม่ค่อยมีโอกาสมมีส่วนร่วมหรือรับรู้เท่าที่ควร ขาดการสนับสนุนในเรื่องของการสร้างสื่อ และเครื่องมือ รวมทั้งการพัฒนาวิธีการอย่างจริงจัง

นิกร เพ็ญเวียง (2537, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการใช้กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนดาดลิ้มปิง จังหวัดลำพูน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำกระบวนการนิเทศภายในไป ใช้และผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในทั้ง 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ

ความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อ และเครื่องมือ การปฏิบัติการนิเทศภายใน การประเมินผลและรายงานผล กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนคำบลริมปิง จังหวัดลำพูน ประกอบด้วยผู้นิเทศ จำนวน 5 คน ครูจำนวน 13 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 224 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เป็นแบบบันทึกการดำเนินการ ตามขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการนิเทศภายใน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปเขียนเชิงบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายใน เป็นการดำเนินงานในลักษณะการทำงานเชิง วิทยาศาสตร์ที่อาศัยเหตุผลและสติปัญญา ในการทำงานร่วมกันของคณะครูภายในโรงเรียน เพื่อที่จะปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ถ้าหากมีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นระบบขั้นตอนที่ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เป็นรูปธรรมชัดเจนแล้ว จะทำให้คณะครูเกิดความเข้าใจตรงกัน ร่วมมือร่วมใจกันทำงานมากขึ้น เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และเกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน พบว่า ผู้นิเทศบางคนยังขาดความรู้ ทักษะ ในการนิเทศภายใน คณะครูมีภาระหน้าที่หลักมากมาย ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสม่ำเสมอในทุกขั้นตอน เวลาในการพบปะชี้แจงต่าง ๆ มีน้อย รวมถึง การขาดแคลนงบประมาณที่สนับสนุน

ทองใบ อุเงิน (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างรูปแบบการนิเทศ การเรียน การสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วิธีการนิเทศที่ให้ครูทำการนิเทศตนเองเป็นการ มองเห็นปัญหาที่ชัดเจนร่วมกันโดยไม่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติการนิเทศ เป็นการให้ทรัพยากร ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ครูไม่เกิดความรู้สึกว่าเป็นการตรวจสอบ ทำให้เสียขวัญและกำลังใจในการสอน เป็นวิธีการที่ให้ผู้บริหารมีเวลาในการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ มากขึ้น ครูได้รับเทคนิคและวิธีการสอน ที่หลากหลายโดยการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ควรที่นำแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ไปเผยแพร่ให้สามารถใช้เป็นวิธีการนิเทศภายในได้อีกวิธีหนึ่ง โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เริ่มดำเนินการ กำหนดเป็น นโยบายและวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน พร้อมทั้งการสนับสนุน

ประโยชน์ เจริญยุทธ (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมในกลุ่มโรงเรียนพินาย สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอลำปาง จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วมมาใช้และเพื่อศึกษาผลการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครูมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า เมื่อนำกระบวนการนิเทศภายในโดยคณะครู มีส่วนร่วมไปใช้แล้ว พบว่าได้มีการปฏิบัติตาม กระบวนการนิเทศภายในเพิ่มเป็นระดับมาก ทุกขั้นตอนซึ่งแต่เดิมมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

โดยเฉพาะในเรื่องการให้คณะครูมีส่วนร่วม ในการศึกษาวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันและความต้องการ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมาย ในการวางแผนปฏิบัติการนิเทศไว้ชัดเจน ให้โอกาสคณะครูแสดงความคิดเห็น ปรับปรุงแผนการปฏิบัติการนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของคณะครู ส่วนการจัดทำสื่อและเครื่องมือ การนำสื่อและเครื่องมือไปใช้ในการนิเทศยังมีการปฏิบัติน้อยกว่าทุกขั้นตอนการนิเทศภายใน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูเห็นว่ากิจกรรมการนิเทศภายในที่มีการปฏิบัติจริง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต่อความต้องการของคณะครูมากที่สุด คือ กิจกรรมเยี่ยม นิเทศชั้นเรียน รองลงไปคือ กิจกรรมการระดมความคิด การสนทนาทางวิชาการ การประชุมปฏิบัติการ และการประชุมก่อนเปิดเรียนตามลำดับ

ในปีเดียวกัน ทวี สิงหาราช (2540 , หน้า 76 – 80) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการของครูเกี่ยวกับการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเพื่อเสนอแนวทางการนิเทศภายใน ทำการศึกษาจากประชากรคือครูผู้สอนจำนวน 50 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจรายการ ผลการศึกษา พบว่า

1. การให้บริการและการส่งเสริมการใช้เอกสารหลักสูตร และเอกสารครูผู้สอนต้องการให้โรงเรียนจัดหาเอกสาร ให้เป็นระบบต่อการนำไปใช้ และให้มีการประชาสัมพันธ์เอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับให้ครูทราบ

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนการสอน การนำเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ มาจัดกิจกรรมในแผนการสอน และให้มีการส่งเสริมการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

3. การให้บริการสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องการให้โรงเรียนจัดบริการสื่อการเรียนการสอนโดยใช้ศูนย์สื่อของโรงเรียน และจัดสื่อให้เป็นระบบสะดวกต่อการนำไปใช้ ทั้งควรให้ครูมีส่วนร่วมในการคัดเลือกและผลิตสื่อที่สอดคล้องกับแผนการสอน

4. การวัดและประเมินผลการเรียน ครูผู้สอนต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนในกลุ่มประสบการณ์เดียวกันร่วมกันจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนร่วมกัน แล้วนำผลที่ได้จากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

5. การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ชนะเลิศการประกวดกิจกรรมดีเด่นด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ

การเรียนการสอนของโรงเรียน นอกจากนั้นยังต้องการให้มีการประชุมครูผู้สอนเพื่อระดมความคิด ในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ต้องการการให้คำปรึกษา และการเยี่ยมชมชั้นเรียนจากฝ่าย บริหาร การประกวดครูดีเด่นและประกาศเกียรติคุณครูที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน

สำหรับ พิชัย อุ่นแสง (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็น ว่าการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก ในขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าได้ดำเนินการในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ดังนี้ คือ การปฏิบัติการนิเทศภายใน การวางแผนและการกำหนดทางเลือก การประเมินผลและ รายงานผล และขั้นตอนการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ ส่วนครูผู้สอนมีความเห็น ว่าได้ดำเนินการทุกขั้นตอน ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับดังนี้ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การวางแผน และกำหนดทางเลือก การปฏิบัติการนิเทศ และสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาการ และขั้นตอนการประเมินผลและรายงานผล

สำหรับปัญหาการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายใน พบว่าบุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอ ผู้บริหารมีภารกิจมาก มีการวางแผนแต่ไม่ปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการดำเนินการประเมินผล การนิเทศไม่ต่อเนื่อง

สำหรับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในพบว่าควร จัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ การอบรมให้ความรู้เรื่องการสร้างสื่อ และเครื่องมือนิเทศ ปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการประชุมนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการนิเทศ

ส่วนวิเชียร ดิยานันท์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทางเลือกในการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศภายใน โรงเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สภาพการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ได้ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ทางเลือกในการนิเทศภายในมีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา พบปัญหาในเรื่อง ผู้นิเทศมีงานที่รับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาดำเนินการนิเทศ นิเทศไม่ต่อเนื่อง บางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ ขาดสื่อ และเครื่องมือในการปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผลการนิเทศ ส่วนข้อเสนอแนะคือ ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบการนิเทศเป็นหน้าที่หลัก และลดงานด้านอื่นของผู้ นิเทศลง ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการวางแผนการนิเทศร่วมกัน และควรจัดอบรมสัมมนาใน

เรื่องกรณีศึกษาภายในให้แก่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการนิเทศภายในต่อการพัฒนางานการเรียนการสอน

สำหรับ สว่าง ท้าวอาจ (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ได้พบว่า ในด้านรูปแบบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 6 ขั้นตอน สรุปได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีลักษณะเป็นการประสานพลังกาย พลังใจ และพลังความคิดของครูทุกคนภายใน โรงเรียนเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยร่วมทำงานเป็นทีม ภายใต้บรรยากาศของความเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพ ขอมรับนักถือกันและกัน ผู้บริหารและผู้นิเทศจะอยู่ในฐานะผู้นำในการจัดการ เตรียมการประสานการทำงานอย่างพร้อมเพรียงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนสิทธิชัย สมศักดิ์ (2541, หน้า 71 - 75) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาสภาพงานในครั้งนี้ โรงเรียนได้กำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในอย่างชัดเจน ผู้รับผิดชอบเข้าใจขอบข่ายของงาน และความรับผิดชอบของตน ปรากฏว่าในด้านการให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่เป็นกรรมการนิเทศภายในให้ความเห็นต่างกัน กล่าวคือผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นด้วย แต่ครูผู้สอนที่เป็นกรรมการนิเทศภายในเห็นด้วย แสดงให้เห็นว่าทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเนื่องจากได้รับข้อมูลไม่ตรงกันขาดการสื่อสารในเรื่องการนิเทศภายใน ซึ่งครูที่เป็นกรรมการการนิเทศภายในให้ความเห็นว่าผู้บริหารไม่ได้ติดตามการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง และไม่ได้เอาใจใส่เท่าที่ควร ส่วนตัวผู้บริหารเองได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้แต่มีภารกิจอื่นที่ต้องรับผิดชอบมากและยังขาดความมั่นใจในการนิเทศ

สำหรับด้านการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการนิเทศ ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันที่จะนำเอาความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูมาเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ตลอดจนเอาข้อมูล 3 ปีย้อนหลัง และความต้องการของครูในการนิเทศภายในมาใช้ในการวางแผน รวมถึงการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนการนิเทศภายใน โดยการเสนออุปสรรค ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

ในส่วนของการวางแผนการนิเทศปรากฏว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และตอบสนองความต้องการและระดับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจนเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และความสามารถของครูอีกด้วย

สำหรับการดำเนินการตามแผนนิเทศที่วางไว้ของโรงเรียน ปรากฏว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่เป็นกรรมการการนิเทศภายในได้ดำเนินการตามแผนการนิเทศภายในตามที่กำหนดไว้ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้

ส่วนของการประเมินผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการนิเทศของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ มีแผนการประเมินผลการนิเทศภายในของโรงเรียน เพราะจะทำให้คณะกรรมการการนิเทศภายในทราบข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา

สำหรับการเขียนแผนของครู ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็นกรรมการการนิเทศภายใน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เขียนแผนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน และความเห็นเกี่ยวกับการที่ครูส่วนใหญ่ในแต่ละโรงเรียนที่ยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ผู้บริหารไม่เห็นด้วย แต่ครูผู้สอนเป็นกรรมการการนิเทศภายในเห็นด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่เป็นกรรมการการนิเทศโรงเรียน ได้รับข้อมูลไม่ตรงกันหรือขาดการสื่อสารข้อมูลซึ่งกันและกัน

ในปีเดียวกัน บดินทร์ ธัญน้อม (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องเป็นแนวเดียวกัน ว่ามีการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ปฏิบัติมากได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนและการกำหนดทางเลือก และการปฏิบัติการนิเทศภายใน ส่วนขั้นตอนที่ปฏิบัติน้อย ได้แก่ การสร้างสื่อและเครื่องมือ และการประเมินผล รายงานผล

ส่วนในด้านของอุปสรรคและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนยังไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของกระบวนการนิเทศภายใน เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการนิเทศ ระบบการจัดเก็บข้อมูลยังไม่ดีพอ รวมทั้งผู้นิเทศมีงานด้านอื่น ๆ มากเกินไป ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ขาดวิทยากรให้ความรู้จากระดับเหนืออย่างต่อเนื่อง เห็นควรมีการพัฒนา โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และให้การสนับสนุนการดำเนินการด้านงบประมาณ สื่อ เครื่องมือในการนิเทศภายในแก่โรงเรียน อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

นอกจากนั้น สุเชษฐ ประชากุล (2542, หน้า 77 – 81) ได้ศึกษาเรื่องการใช้กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดลพบุรี ตามขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือการปฏิบัติการนิเทศภายใน การประเมินผลและรายงานผล ประชากรที่ศึกษาคือผู้บริหาร และคณะครูที่ปฏิบัติงานในปี 2540 ของโรงเรียนวัดสนามไชย จังหวัดลพบุรี จำนวน 18 คน ผลการศึกษา

สรุปได้ว่า ภายหลังจากการใช้กระบวนการนิเทศภายในตามขั้นตอนแล้ว ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศ สนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ใช้สื่อในการสอนเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น มีความเชื่อและยอมรับว่ากระบวนการนิเทศภายในเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ทำให้คณะครูร่วมมือกันทำงานเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และขวัญกำลังใจในการทำงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าผู้นิเทศบางคนมีภาระหน้าที่มากไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสม่ำเสมอ ครูผู้สอนบางคน ไม่ค่อยยอมรับในตัวผู้นิเทศ เพราะวิถีชีวิตของตนเองสูงกว่า เวลาในการดำเนินการมีจำกัด ขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุน

ผลการศึกษาดังกล่าว มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา พอสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีปัญหาคือ ผู้นิเทศ มีจำนวนน้อย และมีงานที่รับผิดชอบหลายด้าน ผู้นิเทศบางคนไม่เข้าใจวิธีการและไม่เห็นความสำคัญ ไม่มีการทำความเข้าใจกับผู้รับการนิเทศ ในการให้ข้อมูล และขาดการจัดเก็บข้อมูลที่ดี
2. การวางแผนมีปัญหา คือ การวางแผนและการนิเทศภายในไม่ได้เกิดขึ้นจากการสำรวจข้อมูล และความต้องการของครูและผู้เกี่ยวข้อง การวางแผนการนิเทศขาดการตั้งจุดมุ่งหมายและเป้าหมายในการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน ครูผู้สอนมีส่วนร่วม ในการวางแผนน้อย และนอกจากนี้ ผู้บริหารบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผน ขาดการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง และแผนนิเทศมักกำหนดแนวดำเนินการไว้มากเกินไปจนปฏิบัติไม่ครบถ้วน

สำหรับกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน จากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่ากิจกรรมการนิเทศภายในที่มีการปฏิบัติจริงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุเคราะห์ และการพัฒนาการเรียนการสอนอีกทั้งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตรงตามความต้องการของครูมากที่สุด คือกิจกรรมการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน

ในปีเดียวกัน วัฒนา จันทนุพาน (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำพูน ตามที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือ การปฏิบัติการณ์นิเทศภายใน และการประเมินผลและรายงานผล ประชากรผู้ให้ข้อมูล

เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเมืองลำพูน ในปีการศึกษา 2541 จำนวน 74 คน สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอเมืองลำพูนทุกคน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด ที่ถามเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ร้อยละ

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นใกล้เคียงกันเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การปฏิบัติกรนิเทศภายใน และการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ส่วนขั้นตอนที่ปฏิบัติน้อย ได้แก่ การสร้างสื่อและเครื่องมือ และการประเมินผล และรายงานผล สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ เทคนิค และทักษะในกระบวนการนิเทศการศึกษา ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายใน เวลาการนิเทศไม่สม่ำเสมอ ขาดงบประมาณสนับสนุน และการกำกับติดตามจากหน่วยเหนือ เห็นควรจัดอบรมสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหารโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้อง สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญและปฏิบัติการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งขอให้หน่วยเหนือสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณการนิเทศภายในอย่างเพียงพอ

นอกจากนั้น เพียงใจ แจ่มเงิน (2546, หน้า 59) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและความต้องการการนิเทศภายในของครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนนครเจดีย์ จังหวัดลำพูน พบว่าการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนหากพิจารณาเป็นรายกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือการสร้างบรรยากาศในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนเป็นไปในรูปแบบธรรมชาติ มีความจริงใจ และเข้าใจกันเป็นอย่างดี ทั้ง 2 ฝ่าย ไม่เกิดความอึดอัดกังวลใจ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน ความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอนในการวางแผนและกำหนดทางเลือกเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการเรียนการสอน รายกิจกรรมที่อยู่ในระดับปานกลางคือการสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน การค้นหาความสามารถของครูผู้สอน ผู้บริหารบันทึกปัญหาการเรียนการสอนของครูผู้สอนในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน การค้นหาความสามารถของครูผู้สอน ผู้บริหารบันทึกปัญหาการเรียนการสอนของครูผู้สอนในการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนทุกครั้ง ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนกำหนดแผนการเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนร่วมกัน และรายกิจกรรมการปฏิบัติที่น้อยที่สุดที่อยู่ในระดับปานกลาง คือการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเยี่ยมนิเทศชั้นเรียนของกันและกัน

จากการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ผู้รับผิดชอบในการนิเทศการศึกษา ส่วนใหญ่ ยังมีปัญหาในเรื่องของเวลา และความมั่นใจในการนิเทศ ขาดสื่อ เครื่องมือ และงบประมาณในการนิเทศขาดการนำกระบวนการไปใช้อย่างถูกต้อง ไม่มีการเน้นกระบวนการ

การมีส่วนร่วม หากโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและเห็นความสำคัญของกระบวนการ
การนิเทศภายใน และได้มีการนำไปใช้อย่างจริงจัง จะทำให้การนิเทศภายในดำเนินไป
อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved